

bore edino zanjo; saj vendar vemo, da bi se bila v teku let napravila lahko že velikokrat kakršnakoli politična stranka, t. j. združenje res naprednih političnih struj ali elementov, če bi se bilo hotelo napredka. To se ni zgodilo; boj za prevlado pa dosega najgrše ekstreme, in najpametnejši napredek se pobija s kolom, tako da je danes znak slovenstva skoro vobče — največja reakcionarnost.

Umevno je, da so to nezdrave razmere, v katerih ni iskati spasa in ga tudi učiteljstvo ne najde.

Omenjal sem prej, da hodi učiteljstvo večinoma z »naprednimi« strankami. Te stranke, ta podjetniški administrator v deželnih zborih in odborih, v šolskih svetih, se še ni odločil za učiteljstvo, ker sam ne čuti materialne škode in pa ker je prepričan, da učiteljstvo v svoji dobri, resni volji ostane zvesto svojim načelom, ki so za njih firmo skriti slovenski naprednjaki. Ako bi pa ne imeli tega prepričanja, ne bi bili tako brez skrbi in prav radi bi napravili vsaj kompromis z učiteljstvom, da si ga ohranijo. Smešno bi pa bilo, ako bi te stranke dajale koncesije, preden je učiteljstvo kaj zahtevalo odločno od njih.

Nisem sicer prepričan, da bi tak kompromis imel uspeh, ker službeno razmerje ne tangira žepov političnih strank, temveč le splošnost in je zaradi tega naravno, da bi tudi kompromis s tako stranko ne bil zdrav, odkritosrčen, nego le političen lov, političen boj za prevlado, za karijero.

Povsem nekaj drugega bi pa nastalo, ako se postavi učiteljstvo na svoje noge. Ne maram prigovarjati učiteljstvu, da naj se proglasi za socialnodemokracijo, češ, zdaj smo pa rdečkarji. Prav priporočljivo bi pa bilo, da se učiteljstvo postavi v vrsto razrednega boja odločneje kakor doslej; ne le v organizaciji, tudi zunaj nje. Učiteljstvo ima najsvetejšo nalogo; moralo bi tudi imeti svobode in kruha. Osvoboditi se pa mora najprej samo meščanskih, privilegiranih strank, ker ne spada k njim.

Ako nastopi učiteljstvo to pot, bodo pričele stranke računati s tem in politične razmere se predrugačijo prav kmalu, obenem pa učiteljske in šolske.

Potrebna je torej najprej pasivna rezistenca v politiki — toda ne samo rezistenca, nego popolna ločitev, ker to zahtevajo učiteljski stanovski interesi.

Pasivna rezistenca ni pozitivna. Negacija sama pa ne prinese rešitve, nego le otrplost; razvoj gre preko nje svojo pot. Naj se prične pasivna rezistenca kjerkoli, treba je nadomestiti nedostatek, škodo z drugačnim delom, z organizacijo, s samostojnim nastopom, ki nadomesti vse to, kar prepreča pasivna rezistenca.

Misliti si namreč ne morem pasivne rezistence, ki ne bi škodovala vsaj dvema strankama, in svojo škodo moramo popraviti. Pasivna rezistenca je torej samo tedaj primerna, ako zadene najprej krivca. Splošnost in šola direktno tukaj nista krivi. Rezistenca torej ne more biti naperjena proti šoli, proti splošnosti, nego le proti tistim, ki upravljajo šolo, ki so gospodarji pri šoli in ne store v prilog učiteljstva potrebnih reform; potem bo uspešna, pa ne predolga, ne preobčutna.

Boj se more torej najbolje izvajati izven šole. Učitelji imajo zakonito določene učiteljske konference; pri teh jim ni nujno, da bi se udeleževali razprav; to jim nič ne škoduje, ker vse tisto delo lahko opravijo na svojih društvenih shodih: da, mnogo svobodneje. Obenem se pa s takim ravnanjem podkrepljuje samostojnost učiteljstva, krepi solidarnost in prepotreben smisel za kolektivnost. Ono in to

skupaj bi bila najboljša pasivna rezistenca.

Ako se učiteljstvo osamosvoji in brezobzirno deluje kot stan, si bo pridobilo respekt, ki je potreben, da doseže svoje pravice. Učiteljstvo ima poleg tega polno pomočkov, s katerimi dosega svoj namen potem pasivne rezistence ali sicer za kolektivnost. Poiskalo jih bo.

Moto pasivne rezistence pa bodi: Čuvaj sebe in zadeni pravega sovražnika tam, kjer je najbolj občutljiv, da ga spraviš ob moč, da ga strmoglaviš.

* * *

Tako »Rdeči Prapor«. — Iz naših člankov je razvidno in jasno, koga bo najbolj udarila naša pasivna rezistenca: tiste, ki morajo skrbeti, da funkcionira ves šolski aparat. Torej je naš udarec namerjen na pravo mesto. Posledice bodo čutili seveda tudi drugi, ki bodo zaradi malomarnosti pravih krivcev tepeni po nedolžnem. Ti se naj potem maščujejo nad prvimi!

Poznamo tudi sredstva, ki lahko onemogočijo vsako funkcioniranje tistih korporacij, ki upravljajo šolstvo. Ta udarec bo pokazal še jasnejše, komu bi morala biti prva skrb, da pride učiteljstvo do kruha.

Sicer je pa prav, da vsestransko razpravljamo o tem vprašanju, saj je življenskega in eksistenčnega pomena za učiteljstvo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca svečna 1906 K 35.171.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Konec.)

8. Kaj nam je storiti?

Videli smo, kako malo skrb ima za nas država. Naklada nam delo in nas opazuje pri tem z bistrim očesom, a pusti nas stradati. Klerikalizem nas obrekuje, zaničuje in sovraži, neprivošči nam kruha, čeprav hinavsko priznava, da ga krvavo zaslužimo za svoje važno delo in za svoj trud. Liberalizem ima za nas polno obljub in pri tem znabiti tudi dobro voljo, a pri obljubah in dobri volji je tudi ostalo, za nas ni on dosegel ničesar. Klerikalizem je naš odkrit sovražnik, liberalizem se nam predstavlja kot prijatelj, a učiteljstvo je prišlo do prepričanja: varuj nas, o Bog, naših prijateljev, sovražnikov se bomo znebili že sami! Ko so nas opazili tako izborno organizovane, pridobila bi nas vsaka stranka rada zase. Klerikalci so nam postavili za vado učitelja za deželnega poslanca, a mi se nismo ujeli na to vado, in prav smo storili. Videli smo pri zadnjem zasedanju, kako žalostno vlogo je igral ta učiteljski poslanec.

Tudi liberalizem nam je ponudil celo državno-zborski mandat za peto kurijo, kjer smo sijajno pogoreli. »Vsaka

šola nekaj stane», pravi pregovor. Kam naj se sedaj obrnemo? Obrnimo se po zgledu drugih naših sotrpinov, ki so bili boje enake našim, a prišli so do spoznanja, da je najboljša iskati zaslombe med narodom. Češko učiteljstvo se je oprijelo delavstva, tega naj se oprime tudi slovensko učiteljstvo! Delavstvo ima v rokah bodočnost, ker se dobro organizuje, zaradi česar uživa čimdalje več ugleda in tudi si pridobiva uspehov. Delavstvo nam je po trudu, preziranju, zaničevanju in borbi najbolj podobno; ono priznava važnost omike, se poteza za izobrazbo in šolo — pristopimo torej k njemu, ker nas s tem kliče in vabi! Naš poklic ni, da bi se mnogo bavili s politiko, a tok časa je tak, da se moramo baviti hote ali nehote z njo. Bliža se nova doba; obeta se nam splošna enaka volilna pravica. Ne zamudimo te lepe prilike! Oprimimo se med narodom ubogega, zapuščenega in izkoriščenega delavstva! Poučujmo ga o važnosti splošne volilne pravice, da bo volil poslanca, ki bodo vneti za delavstvo, omiko in napredek!

Tok časa zahteva, da učitelj stopi tupatam med narod, s katerim živi. On najbolj pozna vsa svojstva našega naroda: v prijateljskem krogu naj bi bil učitelj delaven tudi v izvenšolskih — političnih zadevah! Moški učitelji med moškimi, učiteljice med ženskami. Mi smo natančno pisali in pojasnili vse svoje stališče v vsem obsegu. Nihče naj ne pričakuje boljše bodočnosti, ako bo držal križem roke. Delo to bi bilo kaj lahko in za nas velikega pomena, naš narod naj ostane pošten, pri tem pa naj ne bo neumen, da bi šel čez drn in strn za svojimi klerikalnimi zavodniki, ki hodijo okolo njega z obljubami in z grožnjami, a ga zlorablajo za svoje lastne namene. To delo bo tem lažje, ker so se jele mnogim že odpirati oči zaradi propadlih konsumov, zaradi zlorabe vere v politiki, zaradi vednega pritiska za denar in ker ti ljudje nič zastoj in iz usmiljenja za narod nočejo storiti. Ako se ti pokažejo narodu v pravi luči, taki kakor so v resnici, da se jim dokaže njih zlobni namen, čemu so šli in učiteljstvu nasprotni, bo delo sčasoma imelo gotov uspeh. Hrast ne pade na en mah, tudi to delo se ne opravi z enim samim nastopom. Treba je vztrajno delati do končne zmage. Naj brezverski klerikalizem kriči, zmerja, obrekuje, zlorablja cerkev in izpovednice kakor hoče, vse to se lahko porabi v korist dobre stvari pri vsaki priliki. Kristus ni klel, zmerjal, psoval, lagal, obrekoval in hujskal ljudi, da bi brat sovražil brata, sosed sosedu, ampak njega je bila sama ljubezen, milosrčnost in dobrota.

Šola je sicer kraj, kamor ne sodi politika, a ker rabi klerikalizem šolo zlasti v ponavljalnici za svoje zloglasne namene, (že tukaj silijo otroke v cerkvene bratovščine), bo treba tudi nam poprijeti se te v šoli. Indirektno se lahko šibajo pri raznih prilikah gorostaste zlorabe vere naše zdvijane, politikujejoče duhovščine po cerkvah in v javnosti. Otrok rad opazuje, vidi, posnema in si tudi dobro zapomni, kaj je pravo ali ni pravo, kaj je versko ali protiversko, kako se poklic izpolnjuje ali zlorablja. Ako se bi to v ponavljalnici večkrat natančno, z zgledi in prepričljivo z veliko previdnostjo in preudarkom pobijalo, kar se dandanes dogaja, naredi učitelj le svojo sveto dolžnost in s tem bo pridobil že razsodne bodoče moške in žene, ki se ne bodo pustili voditi za nos v posvetnih zadevah od pogubonosnega in brezverskega klerikalizma.

O nastopu učiteljstva v šoli in v javnosti bomo mnogo pisali še kasneje, ko pride čas za pasivno rezistenco. Do takrat naj ostane vse pri starem! Poznamo in imamo sredstva,

ki bodo pomagala. Kot poštenjaki smo s temi članki opozorili javnost, da sedaj ve, kaj nameravamo. Naše delo je pošteno, zato je odkrito, javno! Vse to bomo storili le v skrajni sili, za kar naj se vsakdo že naprej pripravlja z geslom: Žrtvujmo vse svoje moči za blagor naroda, za blagor šole, za omiko in lastno korist!

V obrambo.

(Iz društva slovenskih učiteljic.)

Št. 9. in št. 10. »Učit. Tov.« t. l. prinašata poročilo o obnem zboru »Ljublj. učit. društva« z dne 21. febr. — V tem poročilu poroča predsednik g. J. Dimnik, kdo je naročen na »Učit. Tov.« in kdo ne. — Namesto obolelega tajnika poroča tudi predsednik o društvenem delovanju za uspešno regulacijo učit. plač — in sicer poudarja, da se ta prošnja (za regulacijo) glasi za enake plače učiteljem in učiteljicam. Pri tem poročilu pa očitata predsednici društva slovenskih učiteljic netaktnost, češ, da je ona na zboru dne 29. dec. l. l. očitala ljubljanskim kolegom ne kolegijalnost, ker so privedli naše poslance do tega, da so glasovali za draginjsko doklado le oženjenim. Gdč. Viti Zupančičevi očita ne kolegijalnost, ker je rekla, da so nam učitelji nasprotni še vedno — če ne javno, pa za hrbtom. — In slednjič obsoja tudi gdč. Janjo Miklavčičevo, da je govorila zoper učitelje. Kaj? Tega ne pove. Pravi tudi, da se je agitiralo zoper stanovske liste.

Pri točki »Slučajnosti« se je je bil oglasil g. L. Jelenc in, pojasnjujoč postopanje glede 25% doklad, objavil svoj pogovor z gospodom poslancem Iv. Hribarjem ter koncem svojega govora prišel do zaključka, da so učiteljice glavni vzrok, da ni dobilo vse učiteljstvo doklad. Očital je učiteljicam klerikalizem, da so hujskale zoper »Učit. Tov.«, da so govornice — Drol, Zupančič, Miklavčič — govorile nerresnico ergo lagale — etc.

Tovariš g. Črnagoj je tudi nato vzel besedo ter z ogorčenjem izjavil, kako se mora od oženjencev zahtevati, da bi se zaradi ljube solidarnosti odrekli temu stotisočaku kron?!

K sklepu poudarja še predsednik g. Dimnik, da so bili učitelji vedno za enako plačo učiteljev in učiteljic.

Vedno?! Torej v tej besedici tiči zametek naše nespo- razumnosti? Očividno se ne spominja vsega — preidimo torej za nekaj let nazaj!

L. 1897. je bil odgovorni urednik in izdajatelj »Učit. Tov.« g. tov. Dimnik. Štev. 21. z dne 1. nov. ist. l. prinaša »Spomenico pomnoženega odbora Slov. učit. društva v Ljubljani«. — V tej spomenici — ki je šla na deželni zbor — je čitati, da je ona le dodatek in pojasnilo k prošnji, ki jo je vložilo vse »lastnoročno« podpisano učiteljstvo . . . itd. Da je že tu nerresnica, kažejo nasledna dejstva: Na strani 353. omenjene številke »Učit. Tov.« v zadnji koloni pod »Opazko« čitamo: Začasna učiteljica 400 gld. — (medtem ko prejemaj začasni učitelj 500 gld.) — Torej že tu 100 gld. razlike! A pride še bolje! V isti koloni nižje v navpičnem tisku: Učiteljice in ravnateljice (ljudsk. šol) dobivajo v vseh slučajih za 150 gld. nižjo plačo! — In na strani 354. zopet na istem mestu: Učiteljice in ravnateljice (meščanskih šol) dobivajo v vseh slučajih 200 gld. nižjo plačo!

Pod to »spomenico« so se podpisali »l. r.« gospodje: J. Likar, Fr. Črnagoj, E. Gangl, A. Razinger, J. Dimnik, J. Janovsky, L. Jelenc, A. Kecelj, A. Kleč, J. Krulec, L. Letnar,